



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 526/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Hencovskou, Bajzova 2, Košice, proti súhlasu prokurátora Okresnej prokuratúry Košice I s príkazom vyšetrovateľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach KRPZ-KE-OKP-1096-001-V/2022 z 27. júna 2022, prípisu Krajskej prokuratúry v Košiciach č. k. 4 Kn 44/23/8800-5 z 3. apríla 2023 a prípisu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 GPt 49/23/1000-6 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, práva na nedotknuteľnosť súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na nedotknuteľnosť obydlia podľa čl. 21 ods. 1 ústavy súhlasom prokurátora s príkazom vyšetrovateľa na vykonanie prehliadky iných priestorov a pozemkov a prípismi orgánov prokuratúry označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý súhlas prokurátora a prípisy orgánov prokuratúry zrušiť, žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 8000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a sťažovateľom predložených dôkazov vyplýva nasledovný stav veci:

3. Dňa 15. júna 2022 bolo uznesením vyšetrovateľa začaté trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin sprenevery podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku a § 213 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona.

4. Dňa 27. júna 2022 bol vyšetrovateľom vydaný príkaz na prehliadku iných priestorov a pozemkov, v ktorých má sídlo notársky úrad s'ťažovateľa. Dôvodom bolo podozrenie, že sa v ňom nachádzajú veci, ktoré sú dôležité pre trestné konanie, a to listiny, ktoré zaznamenávajú nárok veriteľov po skrachovanej spol. Horizont Slovakia, s. r. o. (správne a. s., pozn.), a ktoré súvisia s oznámeniami o prijatí peňazí do notárskej úschovy na účely splnenia záväzku (solučnej úschovy) pod č. Knú 420/2017-3130/2017, Knú 70/2017-419/2017, 3241/2014 a 3242/2017 a č. Knú 3131/2017-3230/2017 z 12. decembra 2017 od novembra 2017 až do vykonania prehliadky. Účelom malo byť vykonanie analýzy nárokov veriteľov, či tieto nároky boli zo strany notárskeho úradu uspokojené, resp. akým spôsobom bolo zo strany notárskeho úradu naložené s pripísanými finančnými prostriedkami od správcu, ktoré priamo súvisia s vyšetrovanou trestnou vecou, prípadne otázky a zistenia, ktorých potreba riešenia vznikne v priebehu šetrenia skutku v trestnej veci obzvlášť závažného zločinu sprenevery.

5. Prehliadka bola realizovaná 28. júna 2022.

6. S'ťažovateľ podal 27. februára 2023 na Krajskej prokuratúre v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) žiadosť o preskúmanie zákonnosti udelenia súhlasu prokurátora s príkazom na vykonanie prehliadky priestorov notárskeho úradu. S'ťažovateľ namietal nesprávne uvedenú právnu formu spoločnosti Horizont Slovakia a. s., nedôvodnosť vykonania prehliadky, výšku spôsobenej škody, svoje procesné postavenie v priebehu realizácie príkazu, nevysporiadanie sa prokurátorky okresnej prokuratúry s otázkou povinnosti zachovávanía mlčanlivosti a oprávnením vydávania verejných listín a namietal tiež, že prehliadku mal v dôsledku toho, že priestory používa aj ako obydlie, nariadiť sudca pre prípravné konanie.

7. Prokurátor krajskej prokuratúry prípisom z 3. apríla 2023 konštatoval, že žiadosť je dôvodná len v časti nesprávneho označenia spoločnosti Horizont Slovakia a. s., ktorá je akciovou spoločnosťou. Tento nedostatok príkazu vyšetrovateľa nepovažoval za podstatnú vadu spochybňujúcu dôvod vydania príkazu a výsledok jeho realizácie. Uviedol, že škoda, ktorá mala byť obzvlášť závažným zločinom sprenevery spôsobená, je v sume 449 219,16 eur a v trestnej veci prečinu sprenevery v sume 2 118,79 eur. Konštatoval, že s'ťažovateľ v danom čase nebol v procesnom postavení obvineného, a preto nebol dôvod riešiť otázku mlčanlivosti a oprávnenie vydávania verejných listín a vyšetrovateľ postupoval podľa ustanovení Trestného poriadku, a nie podľa ustanovení Notárskeho poriadku. K námietke, že príkaz mal byť vydaný predsedom senátu, pretože predmetné priestory slúžia aj ako obydlie, poukázal na ustanovenie § 99 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, súdnu prax a tiež skutočnosť, že v priebehu vyšetrovania nič nenasvedčovalo, že by sa predmetné kancelárske priestory notárskeho úradu využívali aj ako obydlie. S'ťažnosť s'ťažovateľa ako nedôvodnú prokurátor odložil.

8. S'ťažovateľ podal následne s'ťažnosť na postup prokurátorov okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry, argumentujúc, že sa nevysporiadali so všetkými jeho námietkami. Prokurátor Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) prípisom z 26. apríla 2023 posúdil podanie ako opakovanú žiadosť podľa príkazu generálneho prokurátora č. 11/2019 z 28. novembra 2019, ktorá sa nevybavuje. Konštatoval, že nevzhladol dôvody na prijatie opatrení z úrovne generálnej prokuratúry a podanie postúpil krajskej prokuratúre.

9. Ústavný súd zistil, že s'ťažovateľ už namietal predmetný príkaz vyšetrovateľa na prehliadku iných priestorov a pozemkov a postup vyšetrovateľa pri prehliadke v ústavnej s'ťažnosti, o ktorej

ústavný súd rozhodol uznesením č. k. III. ÚS 531/2022 z 11. októbra 2022. Ústavný súd konštatoval, že príkaz vyšetrovateľa podliehal prieskumnej právomoci prokurátora pred jeho rozhodnutím o súhlase s príkazom. Preskúmať možno súhlas prokurátora, ktorého súčasťou je príkaz vyšetrovateľa, nielen samotný príkaz vyšetrovateľa. Preto bola ústavná sťažnosť proti príkazu vyšetrovateľa odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ namieta, že okresná prokuratúra a krajská prokuratúra sa s jeho námietkami nevysporiadali a generálna prokuratúra nesprávne vyhodnotila jeho podanie ako opakovanú žiadosť v zmysle príkazu generálneho prokurátora č. 11/2019 z 28. novembra 2019 napriek tomu, že táto už smerovala proti upovedomeniu krajskej prokuratúry a obsahovala aj nové skutočnosti, čo generálna prokuratúra vôbec nezohľadnila.

11. Proti napadnutému súhlasu s príkazom na prehliadku iných priestorov a pozemkov a prípismi orgánov prokuratúry sťažovateľ ďalej argumentuje:

a) k namietanému porušeniu práva na ochranu súkromia poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), pokiaľ ide o rozšírenie ochrany práva na súkromie aj na kancelárie či iné priestory,

b) podľa sťažovateľa vykonanie prehliadky nesledovalo legitímny cieľ, ale prehliadka bola využitá iba na tzv. „lovenie dôkazov“. V čase vydania príkazu na prehliadku sťažovateľ nebol obvinený, no napriek tomu sa v odôvodnení príkazu na prehliadku uvádza, že šetrený skutok bol spáchaný zo strany notára,

c) v priestoroch sa mali podľa príkazu nachádzať listiny zaznamenávajúce nárok veriteľov po spoločnosti Horizont Slovakia s. r. o., pričom žiadne dokumenty od takejto spoločnosti sa na notárskom úrade nenachádzali a túto skutočnosť (nesprávne označenie právnej formy spoločnosti) nemožno považovať za drobnú chybu, ale za označenie iného subjektu. Z príkazu okrem toho nevyplýva presne, o aké listiny má ísť, komu majú patriť, kto ich vystavil, ani čo majú tieto listiny obsahovať, a v tomto smere poukazuje na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 455/2022,

d) k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy poukazuje na to, že odôvodnenie príkazu nevymedzuje konkrétne listiny, ktoré majú byť prehliadkou zaistené, nešpecifikuje ani konkrétny dôvod, pre ktorý má byť prehliadka realizovaná,

e) zaistené listiny týkajúce sa spoločnosti v konkurze sa nachádzajú aj na príslušnom súde, kde bol konkurz vedený, a teda prehliadka priestorov nebola nevyhnutná. Tým bola výrazným spôsobom porušená aj zásada proporcionality,

f) orgány činné v trestnom konaní nerešpektovali povinnosť mlčanlivosti notára a predpisy o nakladaní s verejnými listinami na notárskom úrade,

g) príkaz mal byť vydaný súdom, pretože predmetom prehliadky boli kancelárske priestory slúžiace aj ako obydlie. Zdôrazňuje, že obydlie možno definovať ako miesto, kde osoba býva alebo vykonáva svoju obvyklú profesiu (napr. rozsudok Gillow z 24. 11. 1986 § 46; rozsudok Niemietz zo 16. 12. 1992, § 29),

i) v systéme všeobecného súdnictva neexistujú účinné prostriedky nápravy, ktorými by sa mohol brániť proti príkazu na prehliadku a súhlasu prokurátora.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd akceptoval včasnosť podania ústavnej sťažnosti, ktorú sťažovateľ odvíjal od doručenia mu upovedomenia generálnej prokuratúry o jeho žiadosti podľa príkazu generálneho prokurátora č. 11/2019, a to vzhľadom na v súčasnosti na ústavnom súde prevládajúci názor, že ak sťažovateľ postupuje v zmysle príkazu generálneho prokurátora č. 11/2019 a po vyčerpaní tohto prostriedku nápravy sa obráti na ústavný súd v lehote dvoch mesiacov od doručenia oznámenia o vybavení takého podnetu (žiadosti), potom ústavný súd ústavnú sťažnosť považuje za podanú v zákonnej lehote. Ak však v prípade, že sťažovateľ túto možnosť nevyužije, vzhľadom na to, že nejde o opravný prostriedok, ktorý je zakotvený v zákone a jeho publikácia neprezumuje vedomosť sťažovateľa o ňom, ústavný súd nepovažuje ústavnú sťažnosť za predčasne podanú (I. ÚS 100/2022, I. ÚS 345/2023, III. ÚS 459/2021). Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť 31. mája 2023 v nadväznosti na prípis generálnej prokuratúry z 26. apríla 2023, teda ústavnú sťažnosť uplatnil včas.

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Z príkazu vyšetrovateľa z 27. júna 2022, ktorým bola nariadená prehliadka iných priestorov a pozemkov, vyplýva, že tento príkaz bol vydaný podľa § 101 ods. 1 Trestného poriadku na prehliadku v ňom špecifikovanej nehnuteľnosti (priestorov), a to z dôvodu podozrenia, že sa tam mali nachádzať veci, ktoré sú dôležité pre trestné konanie, ktoré zaznamenávajú nároky veriteľov spoločnosti Horizont Slovakia s. r. o. (správne a. s., pozn.) a ktoré súvisia s oznámeniami o prijatí peňazí do notárskej úschovy na účely plnenia záväzkov v prospech veriteľov. Účelom bolo zistenie, či boli nároky veriteľov zo strany notárskeho úradu uspokojené, resp. akým spôsobom bolo zo strany notárskeho úradu naložené s finančnými prostriedkami poskytnutými od správcu konkurznej podstaty, ktoré súvisia s vyšetrovanou trestnou vecou obzvlášť závažného zločinu sprenevery.

14. Odôvodnenie príkazu obsahovalo podrobné označenie čísiel spisových značiek notárskej úschovy, čísiel bankových účtov, na ktoré mali byť prostriedky z výťažku z konkurznej podstaty pripísané do notárskej úschovy s dátumom a peňažnou sumou zloženou správcou konkurznej podstaty. Vyšetrovateľ v odôvodnení príkazu uviedol, že objektívne posúdenie, overenie skutku, ako aj vyvodenie trestnej zodpovednosti je možné len zabezpečením ďalších listinných podkladov notárskeho úradu potrebných na zistenie plnenia nárokov veriteľov. Z dovtedy vykonaných dôkazov a zabezpečených listinných dôkazov vyplynulo podozrenie, že bol spáchaný šetrený skutok zo strany sťažovateľa ako notára, pričom bez vykonania prehliadky existovala obava, že by došlo k znehodnoteniu, strate, prípadne poškodeniu dôkazov, čo podľa vyšetrovateľa potvrdzovali aj procesné úkony v iných trestných veciach, v ktorých je sťažovateľ ako notár obvinený a ktorý s vyšetrovateľom nespolupracuje. Nevyhnutnosť vykonania prehliadky odôvodnil závažnosťou trestnej činnosti s poukazom na následok a tiež aj účelom trestného konania, ktorého cieľ bez zistenia predmetných údajov nie je možné dosiahnuť. Uviedol, že sťažovateľ ako notár by na mieste, kde má byť prehliadka vykonaná, mal mať listiny, ktoré súvisia s nárokmi poškodených veriteľov obchodnej spoločnosti Horizont Slovakia s. r. o. (správne a. s., pozn.). Príkaz

na vykonanie prehliadky iných priestorov a pozemkov odsúhlasila (pripojením podpisu a pečiatky okresnej prokuratúry) prokurátorka okresnej prokuratúry 27. júna 2022.

15. Vzhľadom na charakter stíhaného skutku a počiatočné štádium trestného stíhania považuje ústavný súd príkaz na prehliadku za dostatočne odôvodnený. Príkaz na prehliadku obsahuje také konkrétne skutkové okolnosti, ktoré v daných súvislostiach môžu odôvodňovať spojenie sťažovateľa s vyšetrovaným skutkom. I keď sťažovateľ nebol v čase prehliadky v procesnom postavení obvineného, vyšetrovaný skutok sa týkal sťažovateľa ako notára, resp. v príkaze označeného „*dosiaľ nestotožneného páchatela vystupujúceho v mene Notárskeho úradu*“. Vyšetrovateľ dostatočne jednoznačne konkretizoval existenciu dôvodného podozrenia, že v prehliadaných priestoroch sa mali nachádzať veci dôležité pre trestné konanie, ktoré môžu slúžiť na účely dokazovania. I keď právna forma obchodnej spoločnosti v konkurze bola uvedená nesprávne, z textu odôvodnenia je možné dostatočne jednoznačne identifikovať, ktoré konkrétne dôkazy, listiny by sa mali nachádzať na mieste vykonania prehliadky (označené číslom knihy notárskej úschovy, názvom obchodnej spoločnosti v konkurze a jej sídlom, číslami bankových účtov s informáciou o dátume a peňažnej sume zloženej do notárskej úschovy, označením identifikačných údajov zložiteľa, správcu konkurznej podstaty v rozsahu meno, priezvisko, dátum narodenia a adresa, označenie prevádzaných peňažných súm na bankový účet notárskeho úradu ako „*úschova pre veriteľov konkurzu 4K 18/02 Horizont Slovakia*“) a ktoré bolo potrebné preskúmať v trestnom konaní na účely zistenia, ako bolo s týmito peňažnými prostriedkami nakladané, a ktoré v súhrne vylučujú pochybnosti, ktoré dôkazy mali byť prehliadkou zabezpečené. S prihladením na vyšetrovateľom konkretizované listiny notárskeho úradu, ktoré považoval za potrebné preskúmať v prebiehajúcim trestnom konaní, nič nenasvedčuje tvrdeniu sťažovateľa, že prehliadka mala byť využitá iba na tzv. „*lovenie dôkazov*“. Pokiaľ ide o argument sťažovateľa, že uvedené listiny dôležité pre trestné konanie sa mali nachádzať aj v súdnom spise vedenom v konkurznom konaní, je potrebné uviesť, že označeným účelom prehliadky iných priestorov bolo zistenie, ako bolo s finančnými prostriedkami uloženými v notárskej úschove naložené, či boli nároky veriteľov obchodnej spoločnosti prostredníctvom notárskeho úradu riadne uspokojené, t. j. informácie, u ktorých je dôvodné predpokladať, že budú podrobne zaznamenané práve v spise notárskeho úradu o notárskej úschove. Okolnosti prípadu špecifikované v príkaze na prehliadku, obsah príkazu, jednoznačnosť označenia vecí dôležitých pre trestné konanie, ktoré sa mali v dotknutých priestoroch nachádzať, svedčia v prospech záveru o dôvodnosti príkazu. Ústavný súd dospel k záveru, že príkaz je v danom štádiu konania odôvodnený ústavne akceptovateľným spôsobom.

16. Ústavný súd sa ďalej zaoberal namietaným prípisom krajskej prokuratúry o preskúmaní zákonnosti súhlasu prokurátora okresnej prokuratúry s príkazom na prehliadku a prípisom generálnej prokuratúry k sťažnosti sťažovateľa na postup prokurátorov okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry. Ústavný súd v tejto časti konštatuje, že napadnuté prípisy zodpovedajú zákonnému postupu v zmysle Trestného poriadku, ako aj zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, keďže orgány prokuratúry adekvátnym spôsobom a v potrebnom rozsahu odpovedali na všetky podstatné výhrady sťažovateľa.

17. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd konštatuje, že tento článok sa týka iba rozhodnutí súdov rozhodujúcich o právach občianskej povahy alebo o podstatnosti trestného obvinenia osoby, ktorá je účastníkom konania pred súdom (podobne III. ÚS 206/06, IV. ÚS 132/2020). Súhlas prokurátora s prehliadkou a rovnako ani prípis príslušnej

prokuratúry ale nie je možné považovať za takéto rozhodnutie (o opodstatnenosti trestného obvinenia osoby, pozn.), a preto sa čl. 6 ods. 1 dohovoru vecne nevzťahuje na napadnuté úkony orgánov prokuratúry.

18. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 8 a 13 dohovoru, čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 21 ods. 1 ústavy:

19. Stíhanie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov je ústavne aprobovateľným verejným záujmom, ktorého podstatou je prenesenie zodpovednosti za postihovanie najzávažnejších porušovaní základných práv a slobôd fyzickými a právnickými osobami na štát. Ak umožňuje trestné právo realizáciu verejného záujmu na stíhaní trestnej činnosti pomocou nástrojov obmedzujúcich súkromie jednotlivca, potom ich použitie musí rešpektovať ústavnoprávne limity, lebo invazívne prostriedky so sebou nesú vážne obmedzenie základných práv a slobôd jednotlivca. K obmedzeniu súkromia tak môže zo strany verejnej moci dôjsť len celkom výnimočne a len vtedy, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné a účel sledovaný verejným záujmom nemožno dosiahnuť inak a zásah je primeraný (I. ÚS 98/2017).

20. Uvedené závery možno použiť aj na vykonanie prehliadky iných priestorov a pozemkov v zmysle § 101 ods. 1 Trestného poriadku, lebo pred nesprávnymi zásahmi zo strany verejnej moci sú v zmysle čl. 8 dohovoru či čl. 19 ústavy chránené tiež priestory súkromného sídla spoločnosti slúžiace na výkon pracovnej či podnikateľskej činnosti [pozri rozhodnutie ESLP vo veci Delta Pekárne, a. s., v. Česká republika z 2. 10. 2014, č. 97/2011 alebo vo veci Sociéte Colas Est v. Francúzsko zo 16. 4. 2002 a iné]. Orgány činné v trestnom konaní sú povinné postupovať tak, aby do práva na súkromie osôb nezasahovali viac a neprimerane dlhšie, ako to je nevyhnutné v právnom štáte. Proporcionalitu zásahu treba hodnotiť s prihliadnutím na okolnosti každého prípadu a hodnotiace kritérium zahŕňa napr. povahu a závažnosť trestného činu, v súvislosti s objasňovaním ktorého bola vykonaná prehliadka, okolnosti, za ktorých bol príkaz na prehliadku vydaný, existenciu dôvodného podozrenia, že čin bol spáchaný, dostupnosť iných prostriedkov a dôkazov či rozsah možných dopadov na povesť osoby dotknutej príkazom na vykonanie prehliadky.

21. Z hľadiska metodologického pri sťažnostiach týkajúcich sa namietaného porušenia čl. 8 dohovoru po uznaní, že ide o vec spadajúcu do pôsobnosti označeného článku, ESLP, ktorého judikatúru ústavný súd štandardne pri svojej rozhodovacej činnosti zohľadňuje, presúva svoju pozornosť na skúmanie ospravedlniteľnosti takéhoto zásahu z pohľadu limitov vymedzených čl. 8 dohovoru. Ako prvé nastupuje posúdenie kritéria legality (že k zásahu došlo na základe zákona), potom legitímnosti (že k zásahu došlo na účely niektorého zo záujmov vymedzených čl. 8 ods. 2 dohovoru) a napokon proporcionality zásahu, teda že zásah bol v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa nevyhnutný.

22. Legalita zásahu štátu do práva na súkromie znamená, že zásah je možný len na základe zákona, resp. platného právneho predpisu, pričom pri posudzovaní splnenia tejto podmienky sa vychádza

z toho, či bola rešpektovaná dostupnosť (verejné publikovanie právneho predpisu) a predvídateľnosť zákona. V rámci podmienky predvídateľnosti zákona judikatúra ESĽP zdôrazňuje potrebu konkretizovania prostriedkov, ktorými štát disponuje pri zasahovaní do práv chránených čl. 8 dohovoru, teda kladie dôraz na kvalitu relevantnej právnej úpravy. V rozhodnutí Sallinen c. Fínsko z 27. decembra 2005 ESĽP vyslovil záver, že vnútroštátne právo musí poskytovať jednotlivcovi ochranu proti arbitrárnemu zásahu do jeho práv zaručených čl. 8 dohovoru, preto musí dostatočne jasne v pojmoch poskytovať občanovi náležitú indikáciu podľa okolností a podmienok, za akých je verejná autorita zmocnená na zásahy do jeho práva na súkromie. Z uvedeného vyplýva, že aj zásah, ktorý má svoj základ v právnej norme, môže za určitých okolností v konkrétnom prípade znamenať porušenie práv garantovaných dohovorum, resp. ústavou (napr. I. ÚS 117/07).

23. Podmienka legitímnosti vyžaduje, aby opatrenie umožňujúce zásah štátu do práva na súkromie zodpovedalo cieľu odôvodňujúcemu jeho legitimitu, ktorým môžu byť len záujmy výslovne špecifikované dohovorum, a to záujem štátu (z dôvodu ochrany národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojov a zločinnosti), záujem spoločnosti (z dôvodu ochrany zdravia alebo morálky, zabezpečenia hospodárskeho blahobytu krajiny) a záujem jednotlivcov (z dôvodu ochrany ich práv s slobôd).

24. Kritérium proporcionality zásahu znamená dodržanie rovnováhy vo vzťahu medzi právom jednotlivca na súkromie a výberom prostriedkov, ktorými štát disponuje pri plnení legitímneho cieľa. Pri ich výbere je limitovaný tým, že zásah do práva na súkromie je možný len vtedy, keď je to nevyhnutné, a vykonať ho možno len v duchu požiadaviek kladených na demokratickú spoločnosť. V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že zásah do základného práva alebo slobody musí zodpovedať naliehavej spoločenskej potrebe a musí byť primeraný sledovanému legitímnemu cieľu a zároveň pri určovaní rozsahu obmedzenia je dôležité zohľadniť aj podstatu práva, ktoré sa má obmedziť.

25. V rozhodnutí Peck c. Spojené kráľovstvo z 28. januára 2003 ESĽP v záujme rešpektovania princípu proporcionality zdôraznil potrebu selektovať z viacerých dostupných možností pre dosiahnutie cieľa možnosť primeranú zaručujúcu potrebnú rovnováhu medzi právom jednotlivca na súkromie a záujmami štátu.

26. V posudzovanom prípade zákonný podklad na zásah do práv sťažovateľa predstavovalo ustanovenie § 101 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého prehliadku iných priestorov alebo prehliadku pozemku je oprávnený nariadiť predseda senátu, pred začatím trestného stíhania alebo v prípravnom konaní prokurátor alebo s jeho súhlasom policajt. Príkaz musí byť vydaný písomne a musí byť odôvodnený. Doručí sa vlastníčkovi alebo užívateľovi priestorov alebo pozemku, alebo jeho zamestnancovi pri prehliadke, a ak to nie je možné, najneskôr do 24 hodín po odpadnutí prekážky, ktorá bránila doručeniu.

27. Z § 99 ods. 2 v spojení s ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že prehliadku priestorov neslúžiacich na bývanie a prehliadku pozemku, ktoré nie sú verejne prístupné, možno vykonať, ak je dôvodné podozrenie, že sa v nich nachádza vec dôležitá pre trestné konanie.

28. Za vec dôležitú pre trestné konanie sa podľa § 89 ods. 1 Trestného poriadku považuje vec, ktorá môže slúžiť na účely dokazovania [písm. a)], bola použitá na spáchanie trestného činu alebo bola určená na spáchanie trestného činu [písm. b)], alebo je výnosom z trestnej činnosti [písm. c)].

29. Z príkazu vyšetrovateľa z 27. júna 2022, ktorým bola nariadená prehliadka iných priestorov a pozemkov, vyplýva, že tento príkaz bol vydaný práve podľa § 101 ods. 1 Trestného poriadku na prehliadku v ňom špecifikovanej nehnuteľnosti, a to z dôvodu podozrenia, že sa tam mali nachádzať veci, ktoré sú dôležité pre trestné konanie. V súlade s citovanou právnou úpravou bol po začatí trestného stíhania príkaz vydaný (policajtom – vyšetrovateľom okresného riaditeľstva) a odsúhlasený (prokurátorkou okresnej prokuratúry) na to zákonom povolanými orgánmi verejnej moci, v zákonom požadovanej forme (písomne) s odôvodnením existencie podozrenia, že sa v uvedených (presne označených) priestoroch mali nachádzať veci dôležité pre trestné konanie (veci, ktoré môžu slúžiť na účely dokazovania).

30. Pred vykonaním prehliadky bol príkaz doručený správcovi nehnuteľnosti, v ktorej sa nachádzajú dotknuté prehľadávané priestory, ako aj sťažovateľovi.

31. Na základe vydaného príkazu došlo k realizácii prehliadky dotknutých priestorov a zaisteniu vecí, a to za prítomnosti nezúčastnenej osoby a pri umožnení prítomnosti sťažovateľa.

32. Z hľadiska legality zásahu treba konštatovať, že vyšetrovateľ a prokurátor okresnej prokuratúry postupovali a rozhodovali na základe platnej a účinnej právnej normy, ktorá vydanie príkazu umožňovala, právny základ pre vydanie príkazu teda existoval.

33. Pokiaľ sťažovateľ namietal neodôvodnenosť príkazu, ústavný súd poznamenáva, že príkaz na prehliadku iných priestorov a pozemkov nie je rozhodnutím o vine sťažovateľa a dokonca ani rozhodnutím o stíhaní sťažovateľa na základe dôvodného podozrenia, že sa stíhaného skutku mal dopustiť on (vznesenie obvinenia), ale ide o nariadenie vyšetrovacieho úkonu smerujúceho práve k objasneniu a prevereniu skutočností dôvodne nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin a prípadne kým. Rozhodovanie o dôvodoch na nariadenie prehliadky môže byť zo svojej podstaty vedené iba v rovine určitej pravdepodobnosti (nie istoty), pretože v prípravnom konaní zhromaždené dôkazy a iné informácie nie sú úplné. Dôvodom na zrušenie napadnutého príkazu by mohlo byť len celkom absentujúce jeho odôvodnenie či iný závažný exces majúci ústavnoprávnu dimenziu (podobne I. ÚS 292/2023, pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 1675/12 z 5. februára 2013).

34. Zároveň ústavný súd považuje za potrebné dodať, že na rozhodnutie vyšetrovateľa nemôžu byť kladené také prísne nároky ako na rozhodnutie všeobecného súdu, zvlášť ak ide začiatočnú fázu trestného konania, v ktorej sa len zisťujú skutočnosti rozhodujúce pre ďalší postup orgánov činných v trestnom konaní.

35. Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie napadnutého príkazu je z hľadiska zabezpečenia potrebnej ochrany základných práv dostatočné, pretože objasnilo súvislosti opodstatňujúce realizáciu predmetného zásahu do práva sťažovateľa na súkromie.

36. Vzhľadom na všetky uvedené závery ústavný súd konštatuje, že príkaz vyšetrovateľa, ktorým nariadil vykonanie prehliadky iných priestorov a pozemkov, bol legálny, pretože spĺňal podmienky vyplývajúce z príslušných ustanovení Trestného poriadku.

37. Keďže ústava explicitne neuvádza dôvody zakladajúce legitimitu (ako druhé hľadisko hodnotenia) zásahov do práva na súkromie, ústavný súd posudzoval toto kritérium s prihliadnutím na obsah čl. 8 ods. 2 dohovoru. Vychádzajúc z obsahu príkazu vyšetrovateľa, možno legitímnosť

predmetného zásahu oprieť o dôvod spočívajúci v „záujme predchádzania zločinnosti“ a kvalifikovať zásah ako legitímny.

38. Posledné kritérium, ktorým je proporcionalita, aplikované pri posudzovaní zásahov do súkromia vyžaduje adekvátne vyváženie dvoch navzájom si konkurujúcich záujmov, v konkrétnom prípade sťažovateľa, na jednej strane jeho práva na „súkromie“ a na druhej strane verejného záujmu na odhalení trestnej činnosti.

39. Záujem štátu na ochrane pred zločinnosťou zakladajúci legitímnosť zásahov do práva na súkromie pri realizácii niektorých inštitútov podľa 4. hlavy 1. časti Trestného poriadku musí byť uvedený do rovnováhy so závažnosťou zásahu do tohto práva. Znamená to zvoliť pri realizácii zásahu čo najmiernejší prostriedok, ktorý je súčasne spôsobilý zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa. S prihliadnutím na predmet vyšetrovanej trestnej činnosti, ktorou bol obzvlášť závažný zločin sprenevery, sa zabezpečenie dôkazov v podobe zaistenia vecí, ktoré môžu slúžiť na účely dokazovania prostredníctvom prehliadky iných priestorov, zjavne javilo ako jediným prostriedkom na dosiahnutie sledovaného cieľa. Uvedené okolnosti podľa názoru ústavného súdu svedčia v prospech záveru o primeranosti vykonaného zásahu.

40. Pre úplnosť ústavný súd považuje za potrebné dodať, že skutočnosť, že sa podozrenie zo spáchania trestného činu neskôr nepotvrdí, resp. že sa cez prehliadku nepodarí zaistiť veci dôležité pre trestné konanie, sama osebe ešte neznamená neústavnosť vykonaného zásahu. Skutkové zistenia, ako už bolo uvedené, sa totiž v počiatočných fázach trestného konania vždy pohybujú iba v rovine pravdepodobnosti. V tejto situácii však treba hodnotiť, či sa prehliadka mohla javiť dôvodnou s prihliadnutím na informácie, ktoré orgány činné v trestnom konaní mali a mohli mať od trestného oznámenia k dispozícii v čase jej nariadenia (I. ÚS 292/2023, I. ÚS 98/2017). Ako už bolo uvedené, túto podmienku ústavnej konformity príkazu vyšetrovateľa na prehliadku iných priestorov ústavný súd považoval za splnenú.

41. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že príkaz na prehliadku iných priestorov a pozemkov mal byť vydaný sudcom pre prípravné konanie, pretože „*predmetom prehliadky boli kancelárske priestory slúžiace aj ako obydlie*“. Z ústavnej sťažnosti ani zo sťažovateľom predložených dôkazov však nevyplýva žiadna argumentácia na to, že by priestory notárskeho úradu sťažovateľ reálne využíval aj na bývanie, sťažovateľ neuvádza žiadne tvrdenia nasvedčujúce nesprávnej aplikácii ustanovení § 99 a § 101 Trestného poriadku. V ústavnej sťažnosti v tomto smere sťažovateľ len všeobecne poukazuje na ústavnoprávny rozmer práva na ochranu súkromného života a ochranu poskytovanú čl. 8 dohovoru obydliu.

42. K námietke sťažovateľa o porušení povinnosti mlčanlivosti a predpisov o nakladaní s úradnými listinami notárskeho úradu ústavný súd uvádza, že v čase prehliadky iných priestorov a pozemkov sťažovateľ nebol v procesnom postavení obvineného a vyšetrovateľ postupoval podľa ustanovení Trestného poriadku (§ 104 ods. 1, § 105 a § 106 Trestného poriadku). V prerokovanej veci došlo k stretu práv, resp. povinností sťažovateľa, ktorý je ako notár v zmysle § 39 ods. 1 Notárskeho poriadku, ako aj čl. 7 ods. 1 Etického kódexu notára povinný zachovávať mlčanlivosť (čím sa vo svojej podstate chráni súkromie dotknutého jednotlivca), dodržať zákonné ustanovenia o manipulácii so spismi podľa § 80 až § 85 Notárskeho poriadku a oprávnení a povinností polície pri vyšetrovaní trestného činu. Ústavný súd už uviedol (III. ÚS 566/2016), že k prelomeniu ochrany súkromia vrátane dovoleného zásahu do povinnosti mlčanlivosti môže zo strany verejnej moci dôjsť

iba celkom výnimočne, ak je to nevyhnutné a účel sledovaný verejným záujmom nie je možné dosiahnuť inak. Pri nedodržaní niektorej podmienky ide o zásah protiústavný. Preto ak právny poriadok pripúšťa prelom do tejto ochrany, uskutočňuje sa tak iba a výlučne v záujme ochrany demokratickej spoločnosti (napr. II. ÚS 28/96). Prípustný je preto zásah nevyhnutný, pričom v konkrétnom prípade je daná táto nevyhnutnosť všeobecným záujmom štátu na predchádzaní zločinnosti. V prípade požiadavky vyšetrovateľa pri vyšetrovaní trestného činu sprenevery sprístupniť spisy notárskeho úradu o konkrétne vymedzených notárskych úschovách na účely zistenia, či boli nároky veriteľov prostredníctvom úschov notárskeho úradu uspokojené a ako sa s týmito peňažnými prostriedkami v notárskom úrade nakladalo, sa vzhľadom na už uvedené tento zásah javí ako primeraný a ústavne akceptovateľný. Predmetný zásah bol vykonaný spôsobom, ktorý minimalizoval možný zásah do práv tretích osôb, ktoré sú povinnosťou mlčanlivosti chránené.

43. Pokiaľ ide o namietané porušenie vlastníckeho práva, sťažovateľ v ústavnej sťažnosti k namietanému porušeniu čl. 20 ústavy neuvádza žiadnu argumentáciu. Ústavný súd konštatuje, že zaistenie veci ako potenciálnych dôkazných prostriedkov v trestnom konaní je zákonom predpokladaným zásahom do vlastníckeho práva a tento sám osebe nemožno považovať za porušenie práva vlastníť majetok.

44. K namietanému porušeniu čl. 13 dohovoru ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ mal k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy, a to žiadosť o preskúmanie postupu policajta podľa § 210 Trestného poriadku, ktorý aj využil (ako ústavný súd zistil z vlastnej rozhodovacej činnosti vo veci sp. zn. III. ÚS 531/2022) a následne vec preskúmala tak krajská prokuratúra, ako aj generálna prokuratúra v rámci osobitného právneho prostriedku podľa príkazu generálneho prokurátora č. 11/2019 z 28. novembra 2019.

45. Na základe komplexného posúdenia všetkých relevantných kritérií v okolnostiach prípadu sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru, že zásah do jeho práv bol legálny, legitímny a primeraný sledovanému cieľu, a teda ústavne akceptovateľný a konformný s limitmi vyplývajúcimi z čl. 8 a čl. 13 dohovoru, čl. 16. ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 21 ods. 1 ústavy, ktorých porušenie namieta. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

46. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Robert Šorl, ktoré sa týka odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu